journal of Future Cities vision
Winter 2025. Vol 6. Issue 24
ISSN (Print): 2783-0782- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Analysis of the drivers affecting the design of educational spaces in order to promote urban identity with a futures research approach (Case study: Gorgan city)

Mohammad Reza Ghorbani Param [1], Hedieh Dabiri [*2], Sajjad Mohammad Yarzadeh [3]

1. Department of Architecture, Damavand Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
2. Department of Architecture, South Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.
3. Department of Architecture, Central Tehran Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran.

ARTICLE INFO

Research Paper

Article history:

Received: 2025/06/7

Accepted: 2025/08/17

Published online: 2025/12/10

Keywords:
Educational space,
urban identity,
future studies,
Gorgan city.

Abstract

Urban identity is formed not only through recognizable and memorable formal features, but also through the meaning created by city users in relation to all elements of the built, natural and social environment. Educational spaces have long played a prominent role in society, and their architectural features, along with other environmental features, have provided the basis for the formation of urban identity. The following article is practical in terms of purpose, and considering the components under study, the dominant approach is a descriptive-analytical method. In the present study, a purposive sampling method was used to consciously select participants. The basis of using the purposive sampling method is to select a group of experts who have an in-depth study or general understanding of the nature of the research. Based on the above explanations, the statistical population of the present study is 30 experts in the field of architecture and urban planning, including university professors specializing in the field of study. The number of people considered for the Delphi technique is 10 people, and for the implementation of the interaction analysis in the Miqmac software, the sample size was considered to be 20 people, considering the familiarity of the experts with this software. The findings of this study showed that the drivers of coordination of behavioral stations with the visual environment, multi-functionality of the space, sufficient space and as needed, ease of finding exits and lack of confusion, flexibility of the collective space, attention to the dimensions and size of different spaces, quick familiarity with the environment and discovery of different places, creating relationships and coordination between spaces, and visual compatibility play a role as key drivers in the design of educational spaces in order to promote urban identity.

Citation: Ghorbani Param, M.R., Dabiri, H., & Mohammad Yarzadeh, S. (2025). **Analysis of the drivers affecting the design of educational spaces in order to promote urban identity with a futures research approach (Case study: Gorgan city),** *Journal of Future Cities Vision*. 6(24), 1-16.

© The Author(s). Publisher: Iranian Geographical Association

* **Corresponding author**: Hedieh Dabeiri, **Email**: hedieh.dabiri@iau.ac.ir

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1] [Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

journal of Future Cities vision
Winter 2025. Vol 6. Issue 24
ISSN (Print): 2783-0782- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

Extended Abstract

1. Introduction

Urban identity is a complex concept that extends beyond physical characteristics to encompass the meanings constructed by citizens through their interaction with the built environment, nature, and social fabric. Cities are human-made phenomena, and urbanization growth has been attributed to the spatial behavior of urban users, households, and local authorities. Humans constantly strive for self-recognition and identity formation. Research demonstrates that human relationships with their living environments are highly complex, extending deeper than mere presence in a place. Every space possesses identity to varying degrees, and the ultimate identity of a space represents the culmination of its functional, physical-environmental, cultural, and semantic identities.

Urban identities emerge from the interaction between form and activity, developing over time through environmental and human factors. City centers provide cultural, recreational, leisure, and tourism contexts, as well as platforms for civil life and the exchange of perspectives. In Iran, identity's importance has been recognized in national development plans. Livability, authenticity, and urban opportunities represent positive characteristics that should serve individuals and communities. Addressing urban identity has become a necessity that previous paradigms could not resolve, leading to uniformity in urban planning and consequent lack of belonging among citizens.

Educational spaces have long exerted considerable influence on society. Kurt Lewin first addressed the relationship between place and psychological foundations in 1936, highlighting the key role of physical place in behavior. Subsequent studies have elaborated concepts including sense of place, place attachment, place identity, and belonging. Designers who understand the components influencing behavior and user perception can achieve higher-quality environments. Educational settings are spaces where people regularly spend time, yet less attention has been paid to their governing meanings, weakening user-environment relationships. This study investigates the key drivers for designing educational spaces to enhance urban identity through a futures studies approach.

2. Research Methodology

This applied research employs a descriptive-analytical method with a futures studies approach. The Delphi technique was used to identify variables and indicators. Initially, variables were collected from published scientific articles in the relevant field. Subsequently, a semi-structured questionnaire was distributed among expert specialists, who evaluated variables within a cross-impact matrix based on influence and susceptibility using a scale of zero to three (zero: no influence; one: weak; two: moderate; three: strong). Scores were entered into the cross-impact matrix to measure direct and indirect influence and susceptibility of each factor.

The MICMAC software was utilized for cross-impact matrix calculations. This software identifies important variables, enters them into the effects matrix, and determines relationships through expert assessment. Variables in rows influence variables in columns. The distribution pattern of factors on the graph reveals whether the system is stable or unstable. In stable systems, factors are distributed in an L-shape pattern, exhibiting three categories: influential, susceptible, and independent factors.

Purposive sampling was employed for conscious participant selection. The statistical population comprised 30 expert specialists, including university professors in the study area. The sample size for the Delphi technique was 10 individuals, while the MICMAC technique utilized 20 experts familiar with the software.

3. Findings

Seventeen identified factors were analyzed using MICMAC software. The matrix dimensions were 17×17, with a fill rate of 58.88%, indicating that factors exerted relatively high and dispersed influence, demonstrating system stability. Of 11,560 evaluable relationships, 1,320 had zero values, 4,640 scored one, 3,560 scored two, and 2,040 scored three. The matrix achieved 100% optimality, with direct effects and potential direct

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]
[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

journal of Future Cities vision
Winter 2025. Vol 6. Issue 24
ISSN (Print): 2783-0782- ISSN (Online): 2783-0780
Journal Homepage: https://www.jvfc.ir/

influence matrices showing 100% and 90% respectively, indicating high validity.

Direct Effects Analysis: Five factors were identified as determinant/influential variables: ease of finding exit routes and avoiding confusion; attention to dimensions and sizes of various spaces; coordination of behavioral settings with the visual environment; multifunctionality of space; and rapid familiarity with the environment and discovery of different places. These represent the most critical influential factors for educational space design toward urban identity enhancement.

Three bidirectional variables were identified: having views from different parts of the plan; flexibility of collective space; and sufficient and adequate space. Seven susceptible variables were located in the southeast section: easy accessibility to desired educational spaces; continuity and integration among different parts; establishing relationships and coordination between spaces; utilization of movable internal walls; avoiding narrow corridors; attention to corridor width and movement paths; and visual compatibility. Independent variables included diversity in spaces with layout changeability, and designing dynamic, fluid spatial configurations.

Based on direct influence scores, the key drivers include: coordination of behavioral settings with the visual environment (score: 38); multifunctionality of space (37); sufficient and adequate space (31); ease of finding exit routes (30); flexibility of collective space (30); attention to dimensions of various spaces (30); rapid environmental familiarity (27); establishing relationships between spaces (24); and visual compatibility (24).

4. Conclusion

This research demonstrates that educational spaces possess significant potential to enhance urban identity when designed with attention to key drivers. Globalization, urban expansion, and modernization have increasingly marginalized identity concerns, threatening the unique characteristics that distinguish places. The transformation of meaningful places into non-places undermines crucial connections between location, culture, and identity. Educational spaces offer strategic opportunities to reinforce urban identity through thoughtful design responsive to local cultural characteristics.

The findings emphasize the importance of multifunctionality, visual compatibility, and coordination between behavioral settings and the visual environment. Flexibility in collective spaces and attention to spatial dimensions ensure adaptability while maintaining identity coherence. Easy navigation, absence of confusion, and rapid environmental familiarity are essential for creating welcoming educational environments that foster positive identity associations.

Based on these findings, recommendations include: designing educational spaces in harmony with urban architectural and cultural characteristics; creating accessible public spaces that function as social gathering points; responding to local community needs and desires; integrating local art and culture; developing green spaces; and utilizing modern technologies to improve educational quality while adding to modern urban identity. By implementing these strategies, educational spaces can contribute meaningfully to both educational quality and urban identity enhancement.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]
[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

نوع مقاله: پژوهشی

فصلنامه چشم انداز شهرهای آینده
www.jvfc.ir
دوره ششم، شماره چهارم، پیاپی (۲۴)، زمستان ۱۴۰۴
صص ۱۶-۱

تحلیل پیشرانهای موثر بر طراحی فضاهای آموزشی در راستای ارتقای هویت شهری با رویکرد آینده پژوهی (مطالعه موردی:شهر گرگان)

محمدرضا قربانی پارام: گروه معماری، واحددماوند، دانشگاه آزاد اسلامی،تهران، ایران.
هدیه دبیری: گروه معماری، واحد تهران جنوب، دانشگاه آزاد اسلامی،تهران، ایران[۱].
سجاد محمدیارزاده: گروه معماری، واحد تهران مرکز، دانشگاه آزاد اسلامی،تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۳/۱۷ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۲۶

چکیده

هویت شـهری نه تنها از طریق ویژگیهای رسـمی قابل شـناسایی و به یادماندنی شکل می‌گیرد بلکه از طریق معنایی که توسـط کاربران شـهر در ارتباط با تمام عناصر محیط ساخته شده طبیعی و اجتماعی ایجاد می‌شود. فضاهای آموزشی از دیرباز نقش پررنگی در جامعه داشتند وو یژگی‌های معماری آنها در کنار سایر ویژگی‌های محیطی زمینه شکل‌گیری هویت شهری را فراهم کرده‌اند. نوشتار پیش رو ازلحاظ هدف کاربردی است و با توجه به مؤلفه‌های مورد بررسی، رویکرد حاکم بر آن روش توصـیفی تحلیلی اسـت. در پژوهش حاضـر به منظور انتخاب آگاهانه شرکت کنندگان، از روش نمونه گیری هدفمند اسـتفاده شـده است. اساس به کار بردن روش نمونه گیری هدفمند، انتخاب گروهی از خبرگان است که بررسی عمیق یا فهمی کلی نسبت به ماهیت پژوهش آگاهی داشته باشند .با استناد به توضیحات گفته شده جامعه آماری پژوهش پیش رو ۳۰ نفر از کارشـناسـان خبره در حوزه معماری و شـهرسـازی شامل اساتید دانشگاهی متخصص در حوزه مورد مطالعه هستند. تعداد حجم در نظر گرفته شده برای تکنیک دلفی ۱۰ نفر و برای اجرای تحلیل تاثیرات متقابل در نرم افزار میک مک حجم نمونه در نظر گرفته شـده با توجه به آشـنایی متخصـصـین به این نرم افزار ۲۰ نفر در نظر گرفته شـد. یافته‌های حاصـل از این پژوهش نشان داد که پیشران‌های هماهنگی قرارگاههای رفتاری با محیط بصری، چند عملکردی کردن فضـا، فضای کافی و در حد نیاز، سهولت در یافتن راه‌های خروجی و عدم سردرگمی، انعطاف پذیری فضای جمعی، توجه به ابعاد و اندازه فضـاهای مختلف، آشـنایی سـریع با محیط و کشف مکان‌های مختلف، ایجاد رابطه و هماهنگی بین فضاها و سازگاری بصری به عنوان پیشران‌های کلیدی در طراحی فضاهای آموزشی در راستای ارتقای هویت شهری نقش دارند.

واژگان کلیدی: فضای آموزشی، هویت شهری، آینده پژوهی، شهر گرگان

۱. نویسنده مسئول: hedieh.dabiri@iau.ac.ir

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

مقدمه

شـــهر یـک پـدیـده انســـان ســـاخـت اســـت و ویژگیهای متفاوتی از متغیرها و معرفهای مشـــترک آن را از هم جدا می کند(Mansour et al,2023:56). همچنین رشـد شـهرنشـینی را عمدتاً ناشی از رفتار فضایی کاربران ،شهری ،خانوارها شـرکتها و مقامات محلی دانسته اند در این راستا انسان برای شناخت خود و برای به دست آوردن هویت خود شروع به تلاش می‌کند(Mocca,2022:1279). در واقع هویت،مکان بخشـی از هویت فردی تعریف می‌شود چون هویت در ،تجربه نگاه ذهن و نیت بیننده اسـت؛ به همان میزان نیز در ظاهر فیزیکی شـهر یا چشـم انداز وجود دار بررسـیها نشان میدهد که روابط انســـانها با مکانی که در آن زندگی می‌کنند بســـیار پیچیده بوده و چنین رابطه ای عمیق تر از صـــرف بودن در آن مکان یا مواجهه با آن مکان اسـت هر فضـایی با شـدت و ضـعف متفاوت واجد هویت اسـت و هویت نهایی فضـا برآیند هویتهای عملکردی ،کالبدی محیطی فرهنگی و معنایی آن اسـت(صـوفی و همکاران،۱۴۰۰:۶۷). هویت‌های شـهری محصـول کنش متقـابـل میـان فرم و فعـالیـت اســـت کـه در طول زمـان در نتیجـه تأثیر مجموعه ای از عوامل محیطی و انســـانی ایجاد می‌شـــود(Qualls,2024:18). مراکز شـــهرها چیزی بیش از مجموعه هایی از مغازه ها هســـتند این مراکز زمینه های فرهنگی ،تفریحی ،فراغتی ،گردشـگری زندگی مدنی و تبادل ،دیدگاهها عقاید و نظرات جامعه را فراهم می آورند(کسـروی و همکاران،۱۳۹۹:۵۵).و مراکز شـــهری برای خلق مکانی جذاب و دلپذیر برای تعامل اجتماعی ،مردم احتیاج به ســـامانه هویتی مثبت دارند انجام فعالیتهای خاص در یک محله امکان بالقوه قدرتمندی برای تشـخص یافتن آن اسـت؛ همچنین وجود یک کاربری خاص در یک محله به طوری که برای ساکنان شهر شناخته شده ،باشد میتواند به تشخص یافتن محله مذکور کمک نماید اما تغییرات در جامعه و فرهنگ اقتصاد و سیاست غالب در یک شهر میتواند بر کیفیت هویت مکان تأثیر بگذارد(منصوری و همکاران،۱۴۰۲). مسئله تلاش برای حفظ هویت در رشته های مختلف علمی به طرق مختلف بیان شده است. در این میان، معماری و طراحی شـهری نقش مهمی در حفظ و ارتقاء هویت شهری داشته و از گذشته های دور تا به حال نمادی از تفاوت ها و برتری های محلی محسـوب شـده اسـت. در کشـور ایران اهمیت موضوع هویت به حدی بوده که در قانون برنامه های سـوم و چهارم توسـعه به لزوم هویت بخشـی به سـیما و کالبد شـهرها و روسـتاهای کشـور اشـاره شـده اسـت(کاوری زاده،۱۳۹۹:۶۵).قابلیت زندگی هویت اصـالت و فرصـتهای شهری از خصوصیات مثبت محیط شهری است که باید در خدمت فرد، شـهروند و واحدهای کوچک اجتماعی قرار گیرد. سـاختار شـهر باید به طور مستقیم از طریق نهادها و به طور نمادین از طریق فضـاهای عمومی مشوق حیات اجتماعی باشد(صوفی و همکاران،۱۴۰۰:۱۶۳). پرداختن به مقوله هویت شهری در شهر شـناسـی و به کارگیری نتایج آن در شـهرسازی به ضرورتی تبدیل شده است که انگاره های قبلی قادر به حل آن نبوده و به علاوه باعث شده اند تا طرحها و برنامه های شهرسازی به نوعی یکنواختی ناشی از استاندارد گرایی دچار شود نتایج آن نیز به صـورت نداشـتن احسـاس تعلق و وابسـتگی به شهر و بی توجهی به مشکلات شهری و همکاری و مشارکت نکردن در امور شهری و ... بروز یافته است(زینلی ،۱۳۹۷:۴۵).

هویت یک شهر، همان برداشتی است که می‌توان بر اساس آن شهر راساخت و ارزیابی کرد، برآینـدی کـــــه شـــــامل مجموعـــه دستاوردهای شهروندان در حوزه های مختلف است. همین اهمیت است که برنامه ریزان شهری را بر آن می دارد تا با شناختن مولفه های تعیین کننده در هویت شهری برای آن برنامه هایی منسجم تدوین نمایند (رحیم و دیگران ۱۳۹۴: ۱) کالید مکانی شهرهای ما با داشتن قابلیت تغییر و انطباق با نیازها، فرهنگ و آداب و رسوم ساکنان شهر می تواند با بررسی در مورد مولفه‌های شـکل دهنده آن و یافتن ارتباط بین آنها با مولفه های تشـکیل دهنده هویت شهر و دخیل کردن مولفههای موثر در سـاختار کالبدی شـهرهای معاصـر به شهرهایی با هویت اصیل ایرانی اسلامی دست یابد بنابراین پرداختن به موضوع تاثیرات کاربریها بر هویت در شـهرهای اسلامی با توجه به وجود بافتهای گوناگون شهری در مناطق، که هر یک به گونه ای خاص در شـهر مطرح می شـوند در حالی که در ارتباط و تاثیر متقابل با یکدیگر بوده و با همدیگر یافت کل شـهر را شـکل میدهند، از جمله مباحثی اسـت که تاکنون بدین شـکل مطرح و مورد بررسی قرار نگرفته است هر چند که از موضوعات حائز اهمیت در برنامه ریزی و طراحی شهری فضاهای آموزشی است(خلیلی و دهقانی،۱۳۹۹:۷۰).

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

فضـاهای آموزشـی از دیرباز تأثیرات فراوانی در جامعه داشـته و این باعث شـده است که فضاهای آموزشی به عنوان یکی از عناصـر اصـلی فضایی جامعه شناخته شود.در دهه های اخیر مطالعات بسیاری پیرامون مکان و نحوه تجربه آن صورت گرفته که این مطالعات تحقیقاتی در پیرامون تبیین چگونگی تأثیر متقابل محیط بر انسـانها و کیفیت زندگیشـان بوده اسـت. برای اولین بار کرت لوین در سـال ۱۹۳۶ نحوه ارتباط مکان را در قالب مبانی روان شـناختی مطرح کرد و به نقش کلیدی مکان کالبدی در رفتار اشـاره نموده اسـت (حیدری و همکاران، ۱۳۹۲) طی مطالعات صـورت گرفته در دوره های گذشـته در تـأثیرگـذاری مکان بر رفتار افراد مفاهیمهای متعددی در این خصـوص تبیین نمودند که در این رابطه مفاهیمی چون حس ،مکان، همبسـتگی اجتماعی دلبسـتگی و وابسـتگی به مکان هویت مکان و تعلق به مکان وجود داشـته اسـت. در این راستا ،طراحان با ادراک مولفه های تأثیرگذار بر رفتار افراد و نیز نحوه فهم اسـتفاده کنندگان از فضـا میتوانند در طراحی محیطی با کیفیت بالاتر به نتایجی قابل قبولی دست یابند. از جمله محیطهایی که انسانها در طی دوران زندگیشان به صورت متداول در آن حضور دارند محیط های آموزشی می‌باشد چنانکه افراد زیادی در جامعه چه به صورت مستقیم و چه به صورت غیر مستقیم با آن مرتبط هسـتند ولیکن توجه کمتری به معنای حاکم بر آن دارند که این باعث تضـعیف روابط میان کاربران و محیط می انجامد و آن دسـته از افرادی که معنا را به خوبی درک کنند؛ می‌توانند با آن محیط ارتباط مناسـب تری برقرار نمایند. اگر چه این مسـأله در نگاه اول چندان مهم ممکن اسـت به نظر نرسـد ولی باعث برداشـت سـود بهتر اسـتفاده کنندگان از محیط و رضـایت آنها و در آخر همبسـتگی و تعلق آنها با محیط و استمرار حضور در آن می‌شود. از طرفی طراحان نیز با ادراک درست عوامل تأثیرگذار در شـکل دهی به معنای هویت مکان می‌توانند به طرحی مطلوب برای رفع نیازهای مادی و معنوی انسانها دست یابند(ابراهیمی و سالم،۱۳۹۹).

درباره اهمیت این پژوهش دلایل زیادی وجود دارد که با توجه به تمدن و فرهنگ ایرانی اسـلامی فضـاهای آموزشـی یکی از شـاخص ترین مکان فرهنگی چه از نظر کالبدی و چه از منظر اجتماعی که مکانی جهت رشـد جایگاه و شـخصیت اجتماعی و.... بوده که در طول تاریخ تغییرات زیادی را در خود دیده که امروزه با مدرنیته شدن جامعه توجه کمتری به ویژگیها کالبدی و تأثیرگذاری آن بر رفتار افراد داشـته و ضـرورت ایجاب می‌کند در طراحیهای آینده با شـناخت دقیق آنها به طرحی کاملتر و موشـکافانه تری نسـبت به این مسـأله پرداخته شـود. با درک موارد گفته شـده سـوال پژوهش بدین صـورت مطرح می‌شود پیشرانهای موثر بر طراحی فضاهای آموزشی در راستای ارتقای هویت شهری با رویکرد آینده پژوهی چیست؟

در ارتباط با موضـوع پژوهش تحقیقات مختلفی در داخل و خارج انجام‌گرفته که در ادامه به پاره‌ای از این پژوهش‌ها اشـاره می‌گردد: امیرفخریان و رضـایی گرگانی(۱۴۰۲) در پژوهشـی با عنوان تحلیلی بر تأثیر تغییر کاربری زمین بر هویت شـهری نمونه موردی خیابان ارگ مشـهد به این نتیجه رسـیدند که محور هویت‌بخش خیابان ارگ در گذشـته کاربری‌های مذهبی و فرهنگی بوده که در طول زمان با تغییرات رخ داده به سـمت کاربری‌های اداری تمایل پیدا کرده اسـت. یافته‌های تکمیلی حاکی از آن بود که با تغییر کاربری‌ها، هویت خیابان ارگ نیز دچار تغییر شـده اسـت. منصـوری و افراسـیابیان(۱۴۰۲) در پژوهشی با عنوان بازخوانی میراث معاصر تهران و الگویابی برای هویت شهری در معماری و شهرسازی به این نتیجه رسیدند که دسـتاوردهای پژوهش به مفاهیمی دهگانه اشـاره دارد که بازشـناسی هویت مدرن شهر تهران، و بازطراحی هویت اسلامی ایرانی شهر تهران از طریق آن ها ممکن است. مواردی چون ۱- خیابان، ۲- فضای باز شهری، ۳- اماکن مذهبی، ۴- هندسه شـهر، ۵- محله های شـهری، ۶- فضـای بینابینی، ۷- فضای فرهنگی در شهر، ۸- سکونت، ۹- میدان های شهری و ۱۰- آموزش و فضـاهای آموزشـی. محمدابراهیمی و حسینیان(۱۴۰۱) در پژوهشی با عنوان سنجش و ارزیابی شاخص های هویت در مناطق شهری (مطالعه موردی: منطقه ۸ شهر شیراز) به این نتیجه رسیده است که وضعیت شاخص های هویت شهری در منطقه هشـت شهر شیراز, کمتر از سطح متوسط (۲/۴۵) قرار دارد. همچنین, نتایج آزمون جیمز هوئلت برای ارزیابی و بررسی تفاوت بین محله های منطقه هشت شهر شیراز ازلحاظ هویت شهری در حالت کلی بیانگر این امر بود که میزان شاخص های هویت شـهری در محله سـردزک نسـبت به سـایر محله های منطقه مذکور در سـطحی بالاتر قرار دارد. همچنین محله درب شـازده از منظر هویت شـهری نسبت به محله های بازار مرغ و سنگ سیاه در وضعیت مطلوب تر قرار داشت. بین محله بازار

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

مرغ با محله سنگ سیاه ازلحاظ هویت شهری تفاوت معناداری وجود نداشت. صوفی و همکاران(۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان تدوین چارچوبی برای هویت شـهری مطلوب: مورد مطالعه شهر جدید پرند به این نتیجه رسیده است که مجموع ۴۶ کد اولیه و ۴ مضـمون اصـلی شناسایی, و روابط میان این مضمون ها نیز در قالب مدل ارایه شده است. این مدل راهکارهایی را برای حل مسـیله هویت مکانی شـهر جدید پرند ارایه می دهد. کسـروی و همکاران(۱۳۹۹) در پژوهشـی با عنوان رویکرد اصـالت الوجودی به هویت سیمای شهری به این نتیجه رسیده است که هویت, امری از سنخ وجود است. تبیین حرکت در جوهر شی به معنای نفی ثبات و ایسـتایی و اثبات سـیالیت و پویایی در «هویت» اسـت. یعنی برای هویتمندی سـیمای شهری به جای تکیه بر شاخصه های ماهیت از قبیل شکل, رنگ و مصالح معین و ثابت, باید به دنبال صفات وجودی مثل انسان واری, نظم و حق مداری بود که در تحولات زمان مند کالبد شهر ملازم آن بوده اند. به همین ترتیب بحران هویت را باید در فقدان صفاتی از قبیل تکثر و نظم و تحمیل ثبات و ایســتایی به آن جســتجو کرد. ازهمین رو راه حل های این رویکرد در مقابل رویکرد اصــالت ماهیت, غیرکالبدی و در واقع, معرفتی اســت. از این منظر طرح های ســاماندهی کالبد که با توجیه هویتی به دنبال بازگرداندن و تکرار شـکل, مصـالح و رنگ های گذشـته به آن هستند, مبنای مستحکمی ندارند. نوکار و همکاران(۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان بررسی تاثیرات کاربری های شهری بر هویت شهر اسلامی (محدوده مورد مطالعه :منطقه یک شهر یزد) به این نتیجه رســیدند که بین تاثیر ویژگیهای کاربری بر هویت شــهر اســلامی در منطقه یک، تفاوت معنی‌داری وجود دارد ، بیشترین تأثیر را کاربریهای مذهبی و در ویژگیهای بعد عینی و کمترین تأثیر را کاربریهای فرهنگی و در ویژگیهای بعد ذهنی در منطقه مورد مطالعه داشته اند.

در سـطح بین المللی نیز ابراهیم و آشور (۲۰۲۵) در پژوهشی با عنوان تأثیر بُعد هنری بر هویت منظر شهری (مطالعه موردی خیابان الکندی) به این نتیجه رسـیده است که هنر تبلیغاتی تأثیر آشکار و قوی بر منظر شهری و دستیابی به هویت آشکار آن دارد و تحقیق توجه به هنرها را برای بهبود منظر شـهری در بغداد توصـیه می‌کند. سلوی اونلو (۲۰۲۵) در پژوهشی با عنوان تغییر هویت شـهری یک شـهر بندری مدیترانه‌ای: از انسـجام تا چندپارگی به این نتیجه رسیدند که تحولات اخیر نشان داده اســت که جاه‌طلبی‌ها و اشــتیاق برای طراحی مجدد مکان‌های شــهری، قابلیت تعویض، جایگزینی و تکرارپذیری آنها را به منظور بازاریابی و انباشت سرمایه در اولویت قرار می‌دهد. در طول گسترش بی‌رویه شهری، ممکن است مناطق با ویژگی‌های جدید پدیدار شـوند، اما برنامه‌ریزی شهری باید از توسعه‌های جزئی که می‌تواند منجر به فروپاشی کل شهر شود، اجتناب کند. در عوض، توسـعه‌های جدید باید با رویکردی جامع هدایت شوند که امکان ایجاد مناطق با ویژگی‌های جدید را فراهم می‌کند و در عین حال ادغام یکپارچه آنها را در سـاختار شـهری موجود تضـمین می‌کند. کامارو[3] و همکاران(۲۰۲۴) در پژوهشـی با عنوان فستیوال و هویت شهری به این نتیجه رسیدند که در حالی که MFC بازدیدکنندگان را با لباس‌های فاخر خود مجذوب خود می‌کرد، در انتقال روایت مورد نظر از هویت فرهنگی مالانگ با مشکل مواجه بود. این دشواری ناشی از پیچیدگی نمایش هویت‌های چندگانه مالانگ است – ریشه در میراث تاریخی آن، هویت معاصر به عنوان "شهر گل‌ها" و روایت‌های منطقه‌ای گسترده‌تر. مضامین شجاعت و قهرمانی، اگرچه به رسمیت شناخته شده بودند، اما اغلب از زمینه تاریخی و فرهنگی گسترده‌تر مالانگ جدا بودند. ابراهیم (۲۰۲۴) پژوهشـی با عنوان تأثیر سـاختمان‌های مدرن بر محیط‌های شهری سنتی و هویت شهری انجام داده اســت. نتایج، همبســتگی قوی بین یکپارچگی بصــری و هماهنگی مصــالح را نشــان داد، که نشــان می‌دهد سـاختمان‌هایی که یکپارچگی بصری بهتری با محیط سنتی دارند، اغلب از مصالحی استفاده می‌کنند که با بافت سنتی همسو هسـتند. علاوه بر این، رابطه قوی بین یکپارچگی فضـایی و مقیاس شـهری وجود داشـت، به این معنی که سـاختمان‌هایی با یکپارچگی فضـایی خوب، عموماً از نظر حجم و ارتفاع با سازه‌های سنتی مجاور سازگار هستند. با این حال، این مطالعه رابطه ضـعیفی بین دسـترسـی و تأثیر زیسـت‌محیطی نشان داد، که نشان می‌دهد سهولت دسترسی به ساختمان‌ها لزوماً با پایداری زیسـت‌محیطی آنها همبسـتگی ندارد. لی[4] و همکاران(۲۰۲۲) در پژوهشی با عنوان هویت شهری به عنوان عاملی در افزایش

[3] Kumoro
[4] Li

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]
[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

کارایی شـهرنشینی در چین به این نتیجه رسیده است که هویت شهری جمعیت مهاجر در فرآیند شهروندی، عامل کلیدی در تعیین تمایل آنها به ماندن در شهر است. این مقاله با استفاده از داده‌های نظرسنجی پویای مهاجران چین، رابطه بین هویت و تمایل مهاجران روسـتایی به ماندن را بررسی می‌کند. نتایج نشان می‌دهد که همبستگی مثبت و معناداری بین هویت شهری جمعیت انتقالی کشاورزی و تمایل آنها به ماندن وجود دارد و هویت شهری می‌تواند احتمال ماندن آنها را افزایش دهد. با این حال، یک متغیر تعدیل‌کننده، بهبود سـطح مهارت‌های شـخصی، احتمال بازگشت مهاجران روستایی به زادگاه خود را افزایش می‌دهد.

مبانی نظری

هویت واژه ای اسـت سـهل و ممتنع ساده است زیرا اغلب افرادی که از این واژه استفاده میکنند درکی کمابیش درست از آن دارند و دشوار است زیرا در جستجوهای علمی پژوهشگرانه نمیتوان به تفسیر تمام موضوعات مرتبط با هویت که تمامی آن را پوشـش دهد پرداخت(درویش نوری و همکاران،۱۴۰۴:۵). این در حالی است که بسیاری از پژوهشگران بر این باورند که این حکم ارتباطی به زبان عربی ندارد هویتها ویژگیها و ویژگیهای ،شـخصـیتی روابط اجتماعی نقشـها و اعضـای گروه اجتماعی هستند که فرد را تعریف میکنند پیوندهای دنتی میتوانند بر گذشته تمرکز کنند آنچه که قبلا در مورد فرد درست بود حال آنچه کـه اکنون در مورد فرد درسـت اسـت یـا آینـده شـخصـی کـه انتظـار میرود یا میخواهد تبدیل شـود(یوسـف‌پور و همکاران،۱۴۰۳:۱۱۹).دکتر معین نیز هویت را اینگونه تعریف کرده اسـت: «آنچه موجب شناسایی شخص باشد هویت عبارت از حقیقت جزئیه اسـت یعنی هرگاه ماهیت با تشـخص لحاظ و اعتبار شـود هویت گویند و گاه هویت به معنی وجود خارجی اسـت و مراد تشـخیص است و هویت گاه بالذات و گاه بالعرض است.» در حقیقت هویت مجموعه ای از صفات و مشخصات است که باعث تشخیص یک فرد از فرد دیگر و یا یک شیء از اشیاء دیگر می‌گردد و هدف از تعیین هویت پیدا کردن تفاوت اشـخاص و اشـیاء از یکدیگر اسـت به صـورت خیلی سـاده میتوان هویت این) (همانی یک چیز را بازتاب و تبلور صـفات و مشـخصـاتی از آن چیز دانست که عمدتا وجه تمایز آن را با چیزهای دیگر فراهم می کند. (بهزادفر، ۱۳۹۷،۲۱). طبق تعاریف متداول، هویت اصطلاحاً مجموعه ای از علائم آثار مادی، زیستی و روانی است که موجب شناسایی فرد از فرد، گروه از گروه و یا فرهنگی از فرهنگ دیگر می شـود و در یک استمرار تاریخی شکل میگیرد و در عین پویایی، خود را در صور کالبدی هنر و معماری نمایان می‌سازد(قائد رحمتی و نجاتی، ۱۴۰۳:۱۳۶).

همانطور که مشاهده می‌کنیم در تمامی تعاریف بالا هویت به صورت صفت متمایز کننده از دیگران عنوان شده است. البته هر شـخص انتظـارات و توقعات خاص خود را از پدیده هایی که با آن ها مواجه اسـت دارد و چنانچه آن پدیده توقعات وی را برآورده سـازد شخص آن پدیده را دارای هویت قلمداد کند و برآورده شدن توقعات موضعی در هر مقطع زمانی عامل تشخص یافتن پدیده و تکمیل کننده مسـیر احراز و تثبیت هویت اسـت تشـخص یک پدیده در امتداد بازشـناسی اش قرار دارد و گام بعدی پس از بازشـناختن یک پدیده منحصـر به فرد دانسـتن آن بر اسـاس ویژگی های تشخص بخش به آن است(قدیمی و شـهسـواری،۱۳۹۶:۱۸۹). مهمترین شرط هویتمندی قابل تشخیص بودن است. بر این اساس، نخستین گام در راه تشخیص هویت امکان بازشـناسـی پدیده بر اساس شباهتهای آن با پدیده های هم سنخ و تفاوت هایش با پدیده های غیر هم سنخ در ذهن اسـت(لطفی و محمدی،۱۳۹۹:۶۳). یک امر در صورتی دارای هویت به حساب می آید که از تغییرات کلی در طول زمان در امان باشـد چنانچه بهزادفر بیان می دارد : « فرد هنگامی می‌تواند مدعی داشـتن هویت باشـد که از تداوم خود اطمینان حاصـل کند. این تداوم چیزی نیسـت مگر احسـاس ثبات شخصیت در طول زمان هویت بر تداوم استوار است و تداوم هم در چارچوب زمان معنا می یابد.» (بهزادفر، ۱۳۹۷، ۳۱).

هویت شـهری هویت اجتماعی اسـت که با تیلور عینی در فیزیک و محتوای شـهر معنادار می شود و به واسطه ایجاد تداعی خاطرات عمومی در شهروندان و تعلق خاطر شهرنشینان را به سوی شهروند شدن هدایت میکند پس هر چند که هویت شهر خود معلول فرهنگ شهروندان آن است، لیکن فرآیند شهروند سازی را تحت تاثیر قرار داده و می تواند باعث تدوین معیارهایی

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

مرتبط با مشارکت و قضاوت نـــزد ناظران و ساکنان گردد(ماجدی،۱۳۹۲:۲۷۰). هویت شهری پیوستاری کمی و کیفی ذهنی و عینی ماده و معنی، تمادین و غیر نمادین دارای بعد زمانی و مکانی، قابلیت و قدرت دعوت کنندگی و تشخص بخش محیط در ابعاد گوناگونی است که افراد تعلقات خاصی به آن دارند و برای به کار بستن آن کوشش می کنند قدرت بروز و ظهور آن را دارند، در زمان حال و گذشته ریشه دارد و در آینده به اشکال گوناگونی پدیدار می شود (حسینی ۱۳۹۲ (۷ هویت شهری پدیده ای است حداقل با دو بعد اصلی : بعد اول، شاکله و حقیقتی است که دیده نمیشود و بعد ،دوم، سیما و کالبد که در برابر دیدگان قرار دارد ناقص خواهد بود. باید در نظر داشت که مقوله هویت در شهر از طریق تجربه زندگی و تعامل انسان با شهر تاریخ با جغرافیا) است که معنی پیدا می کند(درخشان و همکاران،۱۳۹۵:۶۷). هویت شهر پل ارتباطی میان انسان و محیط است که از طریق عواملی همچون فرهنگ، سابقه تاریخی عملکرد و نمادهای شهر ایجاد می‌شود.می توان گفت هویت یک شهر از دو طریق ایجاد می‌شود: عوامل غیر شهرسازانه: این عوامل فرهنگ و سابقه تاریخی را شامل میشوند که معمولاً از گذشته وجود داشته اند و نیازی به برنامه ریزی خاص برای ایجاد آنها نیست. عوامل شهرسازانه: این عوامل به طور آگاهانه برای ایجاد هویت ذهنی در محیط یا شهر، طراحی و برنامه ریزی میشوند مانند ساخت ،نمادها طراحی ویژه و برندسازی(ولی‌بیگی و مودت،۱۴۰۳:۹۹). هویت شهری وجه تمایز یک شهر از شهر دیگر بوده و موجب حس تعلق مکانی شهروندان و مشارکت آنها در توسعه شهر میشود بنابراین هر یک از آثار تاریخی اعم از جغرافیایی و کالبدی شهر ریشه در تاریخ کهن دارد و حتی بدون توجه به مضامین و مفاهیمی که این آثار بیان می کنند و فقط به این خاطر که میراث گذشته ما هستند، می توان از آن ها به عنوان عناصر هویت بخش شهر یاد کرد(گودرزی و همکاران،۱۳۹۲:۱۰۲). در جدول ۱ مولفه های هویت بخش شهری ارائه شده است.

جدول۱: مولفه‌های هویت بخش شهری

مولفه‌های مصنوع	مولفه‌های طبیعی	مولفه‌های انسانی
– منظر عمومی (کلیت فرم شهر) – شاخصهای کانونی و نقطه ای میدانها دروازه ها، پارک ها – شاخصهای خطی – نقطه ای تاریخی و کالبدی بازارها – تک بناهای شاخص شهری – توده ها حوزه ها وبناهای شاخص شهری	–جایگاه کلی طبیعی طول و عرض جغرافیایی مولفه های ساختاری طبیعی مولفه های نقطه ای(چشمه‌ها، تپه‌ها)	آداب و رسوم اعتقادات سیره و روش زندگی لهجه و زبان

در نگاهی دیگر هویت شهری پیوستاری کمی و کیفی ذهنی و عینی ماده و معنی نمادین و غیر نمادین دارای بعد زمانی و ،مکانی قابلیت و قدرت دعوت کنندگی و تشخص بخش محیط در ابعاد گوناگونی است(Stepanchuk et al,2021:22).

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

شکل ۱: ابعاد و مولفه‌های شاکله هویت شهری

در مناطق شهری همواره بین کاربری زمین و هویت شهری رابطه دقیقی برقرار است برنامه ریزی کاربری زمین "جا و چگونگی" انجام شدن کاربری زمین را ایجاد می‌کند(Lyons & Utych,2023:79). همچنین الگوهای رفتاری اجتماعی و اقتصادی متعددی را تعیین و فعالیتهای زیست محیطی اجتماعی و اقتصادی در یک منطقه را مشخص می‌کندشاید یکی از مهمترین اهداف برنامه ریزی کاربری اراضی شهری جلوگیری از تخریب ،زمین برقراری ارتباط و پیوند میان شهر و طبیعت، حفظ منابع پایدار و تجدیدناپذیر حفظ مواریث تاریخی و فرهنگی توسعه فضاهای سبز و مکان یابی بهینه خدمات است شامل تصمیم گیری و فعالیتهایی است که کاربریهای آینده زمین را نشان می‌دهد(Nikezic et al,2023:11). همچنین نیاز به بررسی روند و الگوی این تغییرات برای برنامه ریزی و توسعه شهر مناسب است. یان گل فعالیتهای شهری را با سه دسته عمده فعالیتهای انتخابی یا تفریحی اجتماعی و اجباری دسته بندی میکند که فعالیتهای اجباری شامل: کارکردهای شغلی و فعالیتهای اقتصادی است که میتواند به عنوان شاخص هویت بخش به فضای شهری و محله ها مطرح شوند در این راستا فعالیتها به عملکردهایی که در فضا دیده می‌شوند اشاره می‌کند و معانی آنها نشان می‌دهد که محیط شهری چه معنایی دارد و مردم چه احساسی دارند (Lyons & Utych,2023:79). کاربرهای شهری از جمله کاربری‌های آموزشیمی‌تواند تأثیرات عمیق و گسترده‌ای بر هویت شهری داشته باشد. از جمله مواردی که نشان دهنده نقش فضای آموزشی در ارتقای هویت شهری است به موارد زیر می‌توان اشاره نمود:

تقویت جامعه: فضاهای آموزشی معمولاً به عنوان مراکز تجمع جامعه عمل می‌کنند. این مکان‌ها می‌توانند ارتباطات اجتماعی را تقویت کرده و احساس تعلق به جامعه را در افراد ایجاد کنند.

فرهنگ و هویت محلی: مدارس و دانشگاه‌ها می‌توانند به ترویج فرهنگ محلی و تاریخ شهر کمک کنند. برنامه‌های آموزشی که به تاریخ و فرهنگ محلی می‌پردازند، می‌توانند هویت شهری را تقویت کنند.

طراحی شـهری: طراحی فضـاهای آموزشـی می‌تواند بر شـکل‌گیری فضـاهای عمومی و شـهری تأثیر بگذارد. فضاهای آموزشی باید به گونه‌ای طراحی شوند که به بهبود کیفیت زندگی شهری کمک کنند.

نوآوری و خلاقیت: فضاهای آموزشی می‌توانند مکان‌هایی برای نوآوری و خلاقیت باشند. این مکان‌ها می‌توانند ایده‌های جدید را ترویج دهند و به توسعه هویت شهری مدرن و پویا کمک کنند.

آموزش مستمر: فضاهای آموزشی می‌توانند به یادگیری مادام‌العمر کمک کنند و افراد را به مشارکت در جامعه و توسعه هویت شهری تشویق کنند.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

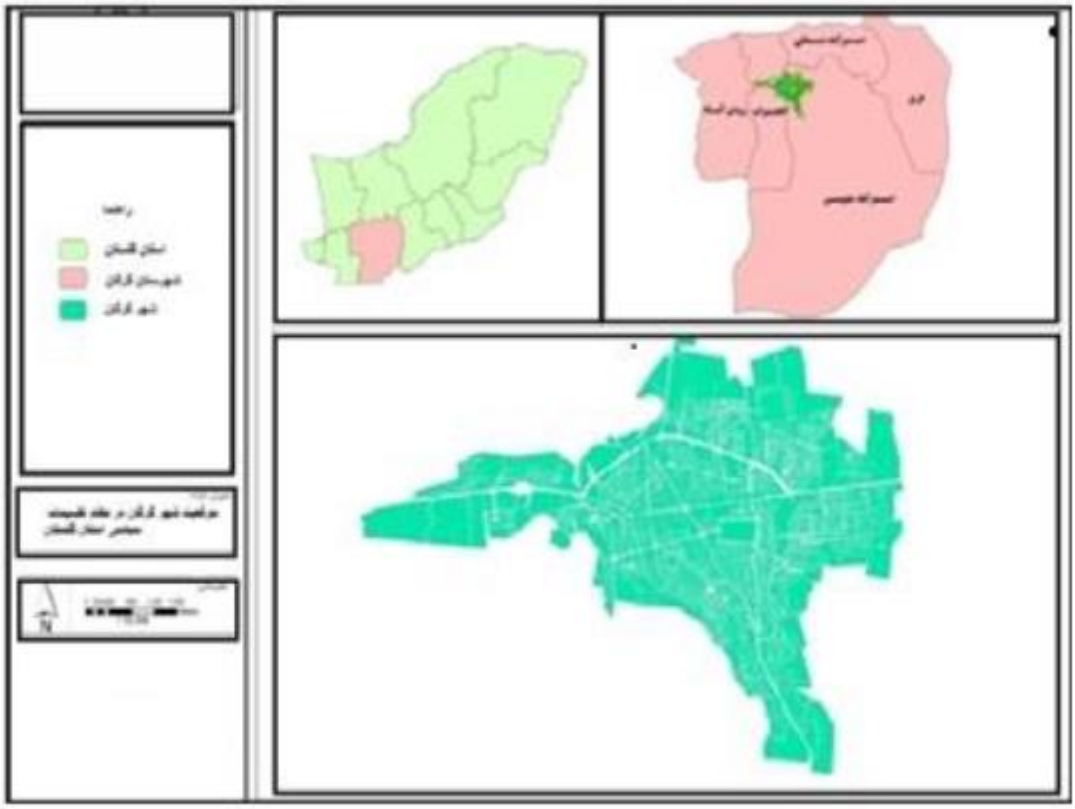
[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

در مجموع، فضاهای آموزشی نه تنها می‌توانند به توسعه فردی افراد کمک کنند، بلکه نقش کلیدی در شکل‌گیری و تقویت هویت شهری دارند(K'oyoo, E., & Breed,2023:19).

داده‌ها و روش کار

محدوده موردمطالعه

شهر گرگان مرکز استان گلستان است که در شمال کشور واقع شده است استان گلستان از غرب به دریای خزر و استان مازندران از جنوب به استان سمنان، از شرق به استان خراسان شمالی و از شمال به کشور ترکمنستان متصل میشود شکل (۳) شهر گرگان دارای مساحت ۸۱/۱٬۶۱۵ کیلومتر مربع با احتساب حوزه نفوذ شهر است و از عرض جغرافیایی ۵۴ درجه و ۴۴ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۴۹ دقیقه عرض شمالی در دامنه شمالی رشته کوه البرز گسترده شده است. جمعیت این شهر طبق نتایج آخرین سرشماری مرکز آمار ایران در سال ۱۳۹۵ بالغ بر ۳۵۰۶۷۶ نفر بوده است (مرکز آمار ایران ۱۳۹۵).

شکل ۲. محدوده موردمطالعه

روش کار

پژوهش حاضـر با رویکرد آینده پژوهی، مهم ترین عوامل پیشـران در آینده پژوهی طراحی فضاهای آموزشی با هدف ارتقای هویت شهری و میزان و چگونگی تأثیرگذاری این عوامل را بررسی می کند. نوشتار پیش رو ازلحاظ هدف کاربردی است و با توجه به مؤلفه‌های مورد بررسـی، رویکرد حاکم بر آن روش توصـیفی تحلیلی است. از تکنیک دلفی برای شناسایی متغیرها و شاخص ها استفاده شده است. در این راستا در مرحله اول برای جمع آوری متغیرها از مقالات علمی پژوهشی و مروری منتشر شـده در زمینه موضـوع پژوهش اسـتفاده شـد؛ سپس پرسش نامه نیمه ساختاریافته بین کارشناس متخصص و خبره در حوزه پژوهش توزیع شد و از آنها خواسته شد تا در چارچوب ماتریس اثرات متقاطع به متغیرها، بر مبنای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری با

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

اعدادی در طیف صـفر تا سـه امتیاز دهند. در این امتیازدهی «صـفر» به منزله بدون تأثیر، «یک»، تأثیر ضـعیف؛ «دو» تأثیر متوسـط و «سه» به معنای تأثیر زیاد است؛ سپس امتیازها در ماتریس متقاطع وارد شد تا تأثیرگذاری و تأثیرپذیری مستقیم و غیرمسـتقیم هرکدام از عوامل سـنجیده شود و با توجه به امتیاز تأثیرگذاری و تأثیرپذیری عوامل، پیشرانهای کلیدی به دست آیند. نرم افزار میک مک یکی از بهترین نرم افزارهایی اسـت که برای محاسبات ماتریس تحلیل اثرات متقاطع، طراحی شده است؛ روش این نرم افزار بدین گونه است که ابتدا متغیرها و مؤلفه های مهم در حوزه مورد نظر را شناسایی کرده و آنها را در ماتریس اثرات وارد نموده و سـپس میزان ارتباط میان این متغیرها باهم به وسیله خبرگان تشخیص داده می شود. متغیرهای موجود در سـطرها روی متغیرهای موجود در سـتون ها تأثیر می گذارند(Majumdar et al,2016:436). این ماتریس را می توان با نمودار متناظر آن نمایش داد. نحوه پراکنش عوامل روی این نمودار گویای آن اسـت که سـیستم در چه وضعیتی قرار دارد. آیا سـیسـتم پایدار اسـت یا ناپایدار؟ این فهم اولیه از وضـعیت سیستم بر نحوه تحلیل عوامل تأثیرگذار است. در سیستم های پایدار پراکنش عوامل به صـورت L اسـت؛ یعنی برخی عوامل دارای تأثیرگذاری و برخی دارای تأثیرپذیری بالا هسـتند؛ بنابراین در سـیستم های پایدار در مجموع سه دسته عوامل تأثیرگذار، عوامل تأثیرپذیر و عوامل مستقل مشاهده می شود. در مقابل، در سـیستم های ناپایدار عوامل حول محور قطری بردار و در تمامی صفحه پراکنده اند و عوامل در بیشتر مواقع حالتی بینابینی دارند. تحلیل این سیستم ها نسبت به سیستم های پایدار پیچیده تر است؛ زیرا عوامل بیشتری در این سیستمها دخیل اسـت. این عوامل در مجموع به پنج دسـته تقسـیم می شـوند که عبارت اند از: ۱- عوامل تعیین کننده یا تأثیرگذار؛ ۲عوامل دووجهی که خود به دو زیرمجموعه عوامل ریسک و هدف تقسیم می شوند؛ ۳- عوامل تأثیرپذیر با نتیجه سیستم؛ ۴- عوامل مسـتقل که خود به دو بخش عوامل گسـسته و عوامل اهرمی ثانویه تقسیم می شوند و ۵- عوامل تنظیمی (Chander et al,2013:11).

در پژوهش حاضـر به منظور انتخاب آگاهانه شـرکت کنندگان، از روش نمونه گیری هدفمند استفاده شده است. اساس به کار بردن روش نمونه گیری هدفمند، انتخاب گروهی از خبرگان است که بررسی عمیق یا فهمی کلی نسبت به ماهیت پرسشنامه پژوهش داشـته باشند .با استناد به توضیحات بالا، جامعه آماری پژوهش پیش رو ۳۰ نفر از کارشناسان خبره در حوزه پژوهش شـامل اساتید دانشگاهی متخصص در حوزه مورد مطالعه هستند. تعداد حجم در نظر گرفته شده برای تکنیک دلفی ۱۰ نفر و برای تکنیک میک مک حجم نمونه در نظر گرفته شـده با توجه به آشـنایی متخصصین به این نرم افزار ۲۰نفر در نظر گرفته شد. در این پژوهش به منظور دستیابی به اهداف پژوهش از نرم افزار میک مک استفاده شده است.

یافته‌های تحقیق

۱۷ عامل شـناسـایی شـده با نرم افزار میک مک برای اسـتخراج عوامل اصـلی تأثیرگذار مورد تحلیل قرار گرفته است. ابعاد ماتریس ۱۷× ۱۷ اسـت. درجه پرشـدگی ماتریس۸۸/۵۸درصـد است که نشان می دهد عوامل انتخاب شده تأثیر نسبتا زیاد و پراکنده ای بر همدیگر داشـته و در واقع سـیستم از پایداری برخوردار بوده است از مجموع ۱۱۵۶۰ رابطه قابل ارزیابی در این ماتریس، ۱۳۲۰ رابطه عدد صـــفر بوده که به این معنی اســـت عوامل بر همدیگر تأثیر نداشـــته یا از همدیگر تأثیر نپذیرفته اند.۴۶۴۰ رابطه، عددشان یک بوده است بدین معنی که تأثیر کمی نسبت به هم داشته اند، ۳۵۶۰رابطه، عددشان ۲ بوده است بدین معنی که رابط تأثیرگذار نسـبتا قوی داشـته اند، ۲۰۴۰ رابطه، عددشـان ۳ بوده اسـت. بدین معنی که روابط عامل های کلیدی بسیار زیاد بوده است و از تأثیرگذاری و تاثیر پذیری زیادی برخوردار بوده اند.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

جدول ۲:تحلیل اولیه داده‌های ماتریس و تأثیرات متقاطع

شاخص	مقدار
ابعاد ماتریس	۱۷*۱۷
تعداد تکرار	۲
تعداد صفر	۱۳۲۰
تعداد یک	۴۶۴۰
تعداد دو	۳۵۶۰
تعداد سه	۲۰۴۰
تعدادp	۰
درجه پرشدگی	۸۸/۵۸

از طرف دیگر ماتریس بر اساس شاخص‌های آماری با ۳ بار چرخش داده ای از مطلوبیت و بهینه شدگی ۱۰۰درصد برخوردار می باشد به طوری که هم ماتریس اثرات مستقیم و هم ماتریس تاثیرات بالقوه مستقیم به ترتیب ۱۰۰ و ۹۰ درصد بوده که حاکی از روایی بالای پرسشنامه و پاسخ های آن است.

جدول۳: درجه مطلوبیت ماتریسها

Dependence	Influence	Iteration
۰/۹۰	۰/۱۰۰	۱
٪ ۱۰۰	٪ ۹۸	۲

تاثیرات مستقیم متغیرها بر همدیگر

متغیرهای تعیین‌کننده یا تأثیرگذار

وجود عوامل تأثیرگذار با درجه بالا در منتهی الیه نمودار در سمت شمال غربی بعید به نظر می رسد زیرا این محل بیشتر در سیستم های پایدار دارای وجود چندین عامل تأثیرگذار در نزدیکی منطقه شمال غربی نشان می دهد که چندین عامل بر کل سیستم تأثیرگذار هستند با توجه به شکل ۲، از ۱۷ عامل شناسایی شده پنج عامل در این بخش قرار گرفته‌اند. این عوامل عبارت است از: سهولت در یافتن راه‌های خروجی و عدم سردرگمی ، توجه به ابعاد و اندازه فضاهای مختلف، هماهنگی قرارگاههای رفتاری با محیط بصری ، چند عملکردی کردن فضا، آشنایی سریع با محیط و کشف مکان‌های مختلف این متغیرها مهمترین عوامل تأثیرگذار مرتبط با طراحی فضاهای آموزشی در راستای ارتقای هویت شهری است.

متغیرهای دو وجهی

این متغیرها دارای دو ویژگی مشترک تأثیرگذاری بالا و تأثیر پذیری بالا هستند و هر عملی روی آنها در متغیرهای دیگر نیز تغییر خواهد کرد. از مجموع ۱۷ متغیر مرتبط ، ۳متغیر در این گروه قرار دارند. متغیرهایی که در این بخش قرار گرفته‌اند عبارت است از: داشتن دید از قسمت‌های مختلف پلان ، انعطاف پذیری فضای جمعی، فضای کافی و در حد نیاز

متغیرهای تأثیرپذیر

این متغیرها در قسمت جنوبی شرقی شکل(۳) قرار گرفته‌اند و می‌توان آنها را متغیرهای نتیجه نیز نامید. این متغیرها از تأثیرپذیری بسیار بالا از سیستم و تأثیرگذاری بسیار پایین در سیستم برخوردار هستند. در این قسمت ۷ متغیر از ۱۷ متغیر شناسایی شده قرار دارد این متغیرها عبارت است از: قابلیت دسترسی آسان به فضاهای مدنظر آموزشی، پیوستگی و یکپارچگی

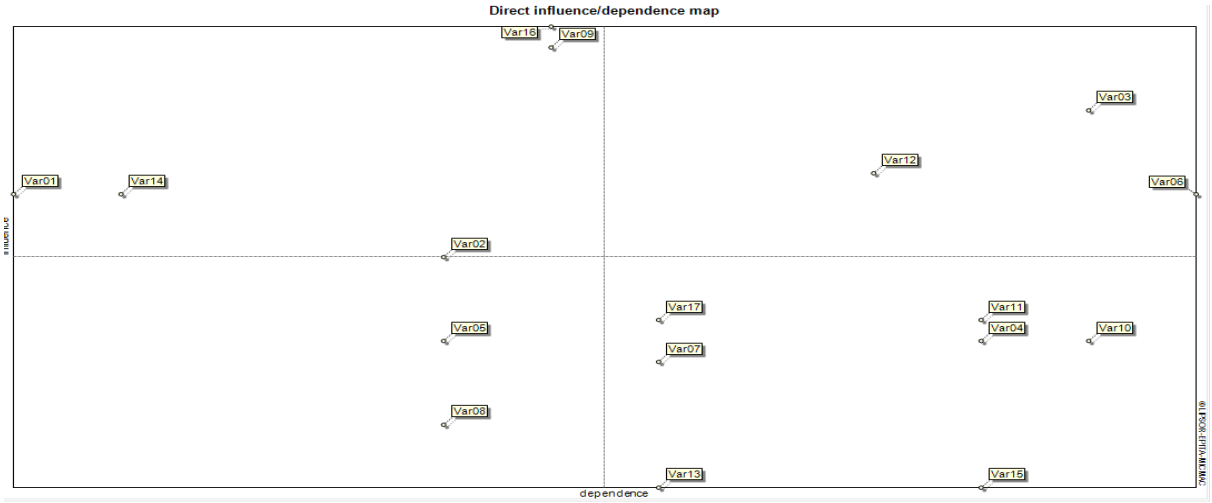
[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

میان قسـمت‌های مختلف، ایجاد رابطه و هماهنگی بین فضـاها، بهره گیری از دیواره داخلی متحرک، عدم راه رفتن و حضور در راهروهای باریک، توجه به عرض راهروها و مسیرهای حرکت و سازگاری بصری.

متغیرهای مستقل

این متغیرها دارای تأثیرگذاری و تأثیرپذیری پایینی هسـتند. این متغیرها در قسمت جنوب غربی شکل(۳) قرارگرفتند. عواملی که در این قسـمت قرار گرفته‌اند بدین شرح است: تنوع در فضاها و توانایی تغییر چیدمان و طراحی فضایی پویا، سیال و قابل تغییر.

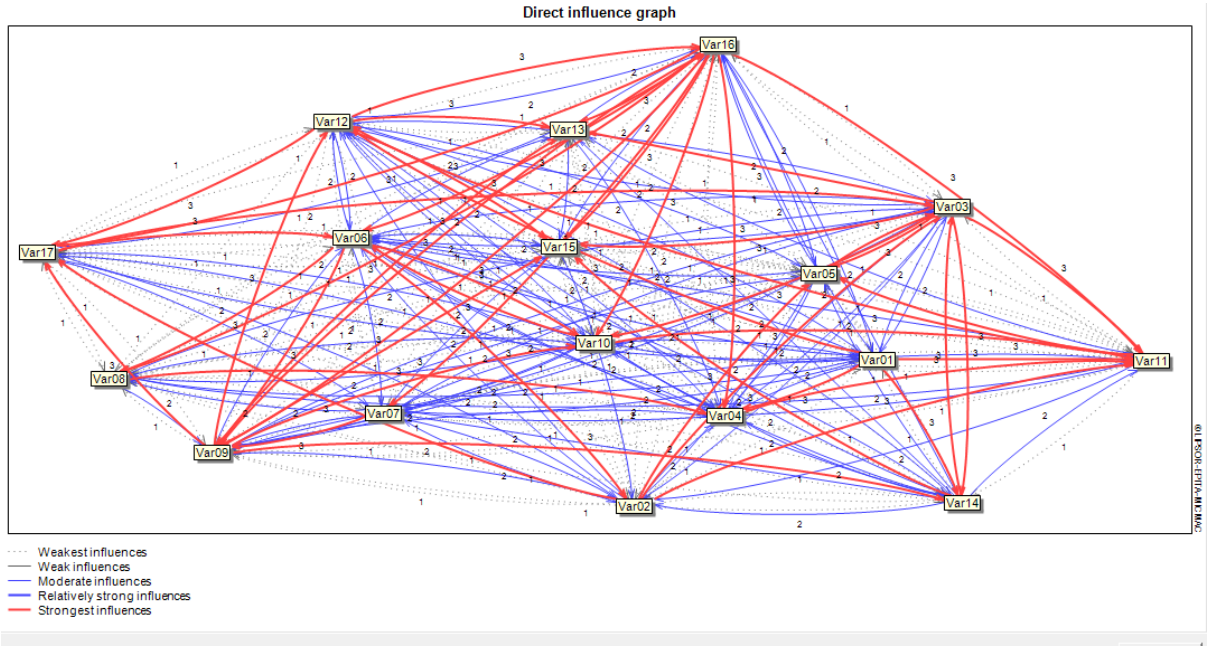

شکل ۳:نمودار پراکندگی متغیرها مستقیم و جایگاه آنها در محور تاثیرگذاری تاثیرپذیری

چگونگی و نحوه روابط مستقیم و غیرمستقیم هر کدام از متغیرهای شناسایی شده در نرم افزار میک مک، در پنج پوشش ۵٪، ۲۵، ۵۰٪، ۷۵٪ و ۱۰۰٪ تحلیل شدند. هر کدام از این پوشش ها، روابط ضعیف، میانه و قوی بین متغیرها را نشان می دهند. چون پوشـش ۱۰۰٪ تمامی تأثیرات متغیرها را از بسـیار قوی تا بسـیار ضـعیف نشان می‌دهد، در این قسمت گران اثرگذاری عوامل با پوشـش ۱۰۰٪ نشـان داده می شـود . گراف اثرگذاری نشان دهنده روابط بین متغیرها و چگونگی اثرگذاری آنها بر یکدیگر اسـت. این گراف در قالب خطوط قرمز و آبی نشـان داده می شود. در این گراف، اندازه گیری تأثیرات بسیار ضعیف ، ضـعیف، متوسـط (میانه) ، نسـبت قوی و تأثیرات بسـیار قوی وجود دارد. در واقع، خطوط قرمز نشـان دهنده اثرگذاری شدید عوامل بر همدیگر است و خطوط آبی، با تفاوت در ضخامت، روابط متوسط تا ضعیف را نشان می‌دهد.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

شکل۴: نقشه روابط مستقیم بین متغیرها (تأثیرات بسیار ضعیف تا بسیار قوی)

تاثیر مستقیم متغیرها نسبت به همدیگر

تأثیر متغیرها نسـبت به یکدیگر از صفر تا سه و بر اساس نظر متخصصان می باشد، آن مقدار تأثیری که یک عامل از عوامل دیگر می پـذیرد به عنوان تأثیر پذیری و آن مقدار تأثیری که یک عامل بر عوامل دیگر می گذارد به عنوان تأثیرگذاری ثبت شده است در جدول زیر تاثیرگذاری هریک از متغیرهای نشان داده شده است.

جدول ۴:تاثیرات مستقیم متغیرها بر همدیگر

ردیف	عامل‌ها	تاثیرگذاری	تاثیرپذیری
۱	سهولت در یافتن راه‌های خروجی و عدم سردرگمی	۳۰	۲۰
۲	آشنایی سریع با محیط و کشف مکان‌های مختلف	۲۷	۲۴
۳	داشتن دید از قسمت‌های مختلف پلان	۳۴	۳۰
۴	قابلیت دسترسی آسان به فضاهای مدنظر آموزشی	۲۳	۲۹
۵	تنوع در فضاها و توانایی تغییر چیدمان	۲۳	۲۴
۶	انعطاف پذیری فضای جمعی	۳۰	۳۱
۷	بهره گیری از دیواره داخلی متحرک	۲۲	۲۶
۸	طراحی فضایی پویا، سیال و قابل تغییر	۱۹	۲۴
۹	چند عملکردی کردن فضا	۳۷	۲۵
۱۰	پیوستگی و یکپارچگی میان قسمت‌های مختلف	۲۳	۳۰
۱۱	ایجاد رابطه و هماهنگی بین فضاها	۲۴	۲۹
۱۲	فضای کافی و در حد نیاز	۳۱	۲۸
۱۳	عدم راه رفتن و حضور در راهروهای باریک	۱۶	۲۶
۱۴	توجه به ابعاد و اندازه فضاهای مختلف	۳۰	۲۱
۱۵	توجه به عرض راهروها و مسیرهای حرکت	۱۶	۲۹
۱۶	هماهنگی قرارگاههای رفتاری با محیط بصری	۳۸	۲۵
۱۷	سازگاری بصری	۲۴	۲۶

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

با عنایت به نتایج مندرج در جدول ۴ مولفه چند عملکردی کردن فضـــا از نظر تاثیرگذاری امتیاز آن ۳۷ و از نظر تاثیرپذیری امتیاز آن ۲۵ اسـت از این رو می‌توان گفت که این مولفه با توجه به مقدار امتیاز بدسـت آمده، تاثیرگذار اسـت. مولفه قابلیت دسـترسی آسان به فضاهای مدنظر آموزشی با توجه به مقدار عدد تاثیرگذاری که برابر با ۲۳ و عدد تاثیر پذیری برابر با ۲۹ با عنایت به اینکه مقدار عدد تاثیرپذیری بیشـتر از تاثیرگذاری است از این رو می‌توان گفت که این مولفه تاثیرپذیر است. از بین مولفه‌های ارائه شـده در جدول ۴ مولفه های سـهولت در یافتن راه‌های خروجی و عدم سـردرگمی، آشنایی سریع با محیط و کشف مکان‌های مختلف، داشتن دید از قسمت‌های مختلف پلان، چند عملکردی کردن فضا، فضای کافی و در حد نیاز، توجه به ابعاد و اندازه فضـــاهای مختلف، هماهنگی قرارگاههای رفتاری با محیط بصـــری با توجه به اینکه مقدار عدد تاثیرگذاری بیشـتر از تاثیرپذیری است این مولفه‌ها در گروه مولفه‌های تاثیرگذار قرار می‌گیرند و مولفه‌های تنوع در فضاها و توانایی تغییر چیدمان، بهره گیری از دیواره داخلی متحرک، طراحی فضـایی پویا، سـیال و قابل تغییر، طراحی فضـایی پویا، سـیال و قابل تغییر، ایجاد رابطه و هماهنگی بین فضاها، عدم راه رفتن و حضور در راهروهای باریک، سازگاری بصری با توجه به اینکه عدد تاثیرپذیری بیشتر از تاثیرگذاری است مولفه‌های ذکر شده در گروه مولفه‌های تاثیرپذیر قرار می‌گیرند.

تعیین پیشران‌های کلیدی

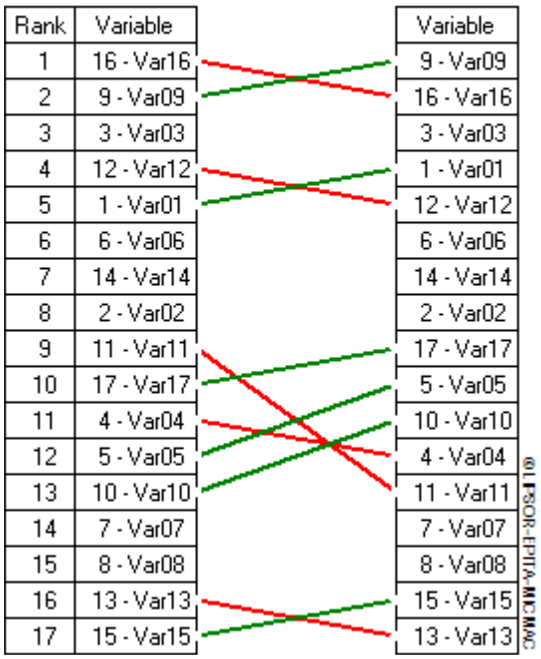
با توجه به اینکه برای محاسبات اثرهای غیر مستقیم نرم افزار ماتریس چند بار به توان می رساند، جمع اثرگذاری و اثر پذیری های غیر مستقیم اعداد چند رقمی در می آید و مقایسه آن با اثرهای مستقیم دشوار می شود. برای رفع این مشکل نرم افزار، جدول سـهم عوامل بر اسـاس اثر های مسـتقیم و غیر مسـتقیم را در مقیاس ۱۰ هزار ارائه می دهد. بر این اسـاس، مجموع اثرگذاری و اثر پذیری ها ۱۰ هزار محاسـبه شـده و سـهم هر کدام از عوامل از این عدد نشان دهنده سهم آن از کل سیستم اسـت. در جدول (۵)، سـهم پیشـرانها از کل اثر گذاری و اثر پذیری بر اساس اثر های مستقیم و غیر مستقیم نشان داده شده اسـت. خطوط قرمز نشانگر پایین آمدن رتبه مولفه در رتبه بندی‌ها و خطوط سبز نشان دهنده ارتقاء رتبه مولفه در رتبه بندی بین متغیرها در تاثیرات مستقیم و غیر مستقیم است. چنانکه مشاهده می شود. ۱۰ پیشران در ستون اثر گذاری بیشترین سهم را در اثر گذاری مستقیم داشته اند که از این تعداد ۹ متغیر در اثر گذاری غیر مستقیم هم با جابجایی های اندکی مجدد تکرار شـده اند با توجه به جدول ۵، ده عامل پیشران و کلیدی عبارت است از: هماهنگی قرارگاههای رفتاری با محیط بصری، چند عملکردی کردن فضـا، فضای کافی و در حد نیاز، سهولت در یافتن راه‌های خروجی و عدم سردرگمی، انعطاف پذیری فضای جمعی، توجه به ابعاد و اندازه فضـاهای مختلف، آشـنایی سریع با محیط و کشف مکان‌های مختلف، ایجاد رابطه و هماهنگی بین فضاها و سازگاری بصری.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

جدول ۵: رتبه بندی عوامل براساس اثرپذ یر ی و اثرگذاری مستقیم و غیرمستقیم

Classify variables according to their in

Rank	Variable	Variable
1	16 - Var16	9 - Var09
2	9 - Var09	16 - Var16
3	3 - Var03	3 - Var03
4	12 - Var12	1 - Var01
5	1 - Var01	12 - Var12
6	6 - Var06	6 - Var06
7	14 - Var14	14 - Var14
8	2 - Var02	2 - Var02
9	11 - Var11	17 - Var17
10	17 - Var17	5 - Var05
11	4 - Var04	10 - Var10
12	5 - Var05	4 - Var04
13	10 - Var10	11 - Var11
14	7 - Var07	7 - Var07
15	8 - Var08	8 - Var08
16	13 - Var13	15 - Var15
17	15 - Var15	13 - Var13

©LIPSOR-EPITA-MICMAC

نتیجه‌گیری

امروزه با توجه به پیشرفتهای دنیای مدرن و افزایش جمعیت شهرنشینان و گسترش شهرها و همچنین شکل گیری شهرهای جدید و حومه ای به مساله هویت شهر در ساکنین کمتر توجه می‌گردد و یا کلا به فراموشی سپرده شده است یکی از مسائلی که هویت را به شدت تهدید می‌کند فرآیند جهانی شدن و دهکده جهانی می‌باشد که تمام حد و مرزهای سنتی را از میان برداشته است و در نهایت به جایی انجامیده که فرد می‌تواند به هرجایی تعلق داشته باشد ولی در واقع فرد به هیچ جایی تعلق نخواهد داشت و ویژگی و هویت مکانی از بین می رود. به این ترتیب جامعه به یک فضای فرهنگی بی هویت بدون تشخص و پیچیده تبدیل می شود. فضای بی تعین که یک نامکان است به بستر زندگی اجتماعی تبدیل می‌شود ارتباطی که میان مکان فرهنگ و هویت وجود داشته به هم میخورد در صورتیکه با ایجاد ویژگیهای مکانی و هویتی می توان در ایجاد و تقویت حس تعلق فرد به مکان خاص و یا جامعه موفق شد. فضاهای آموزشی از جمله مکان‌هایی هستند که می‌توان با طراحی متناسب با ویژگی‌های فرهنگی هر شهری زمینه را برای ارتقای هویت در شهرها فراهم نمایند. از این رو در این پژوهش تلاش شد که پیشران‌های کلیدی در راستای طراحی فضاهای آموزشی به منظور ارتقای هویت شهری شناسایی شود نتایج نشان داد که پیشران های شناسایی شده عبارت است از هماهنگی قرارگاههای رفتاری با محیط بصری، چند عملکردی کردن فضا، فضای کافی و در حد نیاز، سهولت در یافتن راه‌های خروجی و عدم سردرگمی، انعطاف پذیری فضای جمعی، توجه به ابعاد و اندازه فضاهای مختلف، آشنایی سریع با محیط و کشف مکان‌های مختلف، ایجاد رابطه و هماهنگی بین فضاها و سازگاری بصری.

با توجه به نتایج بدست آمده پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

هم‌افزایی با محیط شهری: طراحی فضاهای آموزشی باید به گونه‌ای باشد که با معماری و ویژگی‌های فرهنگی شهر هماهنگی داشته باشد. این امر می‌تواند شامل استفاده از مصالح محلی و طراحی‌های متناسب با بافت تاریخی شهر باشد.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

فضـاهای عمومی و دسـترسـی: ایجاد فضـاهای آموزشی که به راحتی قابل دسترسی باشند و به عنوان نقاط تجمع اجتماعی عمل کنند، می‌تواند حس تعلق و هویت را تقویت کند. این فضـاها می‌توانند شـامل کتابخانه‌ها، کارگاه‌های هنری و فضاهای سبز باشند.

توجه به نیازهای محلی: طراحی فضـاهای آموزشـی باید با توجه به نیازها و خواسـته‌های جامعه محلی صورت گیرد. برگزاری نظرسـنجی و مشـارکت با اهالی محله در فرآیند طراحی می‌تواند به ایجاد فضـایی متناسـب با فرهنگ و هویت محلی کمک کند.

استفاده از هنر و فرهنگ محلی: ادغام هنر و فرهنگ محلی در طراحی فضاهای آموزشی می‌تواند جذابیت و هویت این فضاها را افزایش دهد. این کار می‌تواند شامل دیوارنگاری، نصب مجسمه‌ها و برگزاری رویدادهای فرهنگی باشد.

توسـعه فضاهای سبز: ایجاد فضاهای سبز و باغ‌های آموزشی می‌تواند علاوه بر ارتقای کیفیت محیط، به بهبود سلامت روانی و اجتماعی دانش‌آموزان کمک کند و هویت شهری را تقویت کند.

فناوری و نوآوری: اسـتفاده از فناوری‌های نوین در طراحی فضـاهای آموزشـی، مانند کلاس‌های هوشـمند و فضاهای تعاملی، می‌تواند به بهبود کیفیت آموزش و تجربه یادگیری کمک کند و به هویت مدرن شهری افزوده شود.

با به کارگیری این راهکارها، می‌توان فضایی آموزشی ایجاد کرد که نه تنها به بهبود کیفیت آموزش کمک کند بلکه به ارتقای هویت شهری نیز یاری رساند.

منابع

اسماعیل نیا، آزاده، و توکلی، هانی. (۱۳۹۵). منظر شهری نماد هویت تاریخی شهر. کنفرانس بین المللی پژوهش های نوین در عمران، معماری و شهرسازی.

امیرفخریان, مصطفی و رضایی گرگانی, امیررضا . (۱۴۰۲). تحلیلی بر تأثیر تغییر کاربری زمین بر هویت شهری نمونه موردی خیابان ارگ مشهد. مطالعات جغرافیایی مناطق خشک, ۱۴(۵۳), ۱۰۲-۸۵.

خلیلی، احمد، و دهقانی، مصطفی. (۱۳۹۹). سنجش و تحلیل فضایی هویت شهری در مقیاس نواحی شهر جدید هشتگرد. پژوهش های معماری اسلامی، ۸(۳ (پیاپی ۲۸))، ۶۹-۸۷.

درخشان، امیرمسعود، قادری زارع، محمود، و مهدی، پریسا. (۱۳۹۵). راهکارهای حفظ و ارتقاء هویت شهری بافت فرسوده در روند نوسازی. همایش ملی بافت های فرسوده و تاریخی شهری.

درویش نوری, سیمین ,باصری, علی و منصورلکورج, محمدهادی . (۱۴۰۴ .(مطالعه کیفی عناصر فضاهای شهری از منظر مقولهٔ هویت فرهنگی (میدان مطالعه :شهر سنندج)*جامعه شناسی فرهنگ و هنر،۱۷(۲)،۱-۱۷.*

زینلی قطب آبادی، امینه. (۱۳۹۷). بررسی و تحلیل مولفه های هویت بخش شهری (نمونه موردی: شهر بابک). کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست.

صوفی، مریم، عزیزآبادی فراهانی، فاطمه، حاجیانی، ابراهیم، و صالحی امیری، سیدرضا. (۱۴۰۰). تدوین چارچوبی برای هویت شهری مطلوب: مورد مطالعه شهر جدید پرند. فرآیند مدیریت و توسعه، ۳۴(۱ (۱۱۵ پیاپی))، ۱۴۱-۱۶۲.

صوفی، مریم، عزیزآبادی فراهانی، فاطمه، حاجیانی، ابراهیم، و صالحی امیری، سیدرضا. (۱۴۰۰). تدوین چارچوبی برای هویت شهری مطلوب: مورد مطالعه شهر جدید پرند. فرآیند مدیریت و توسعه، ۳۴(۱ (۱۱۵ پیاپی))، ۱۴۱-۱۶۲. SID. https://sid.ir/paper/414812/fa

قائدرحمتی، صفر، و نجاتی، صادق. (۱۴۰۳). بررسی تغییرات هویت شهری میدان امام خمینی (توپخانه) تهران. مطالعات ملی، ۲۰(۲ (۷۸))، ۱۳۱-۱۴۶.

قدیمی قیداری، عباس، و شهسواری، مرتضی. (۱۳۹۶). بلدیه تبریز, گذر از محله گرایی به هویت شهری. تاریخ نامه ایران بعد از اسلام (نشریه دانشکده ادبیات و علوم انسانی دانشگاه تبریز)، ۸(۱۴)، ۱۸۳-۲۰۹.

کاوری زاده، عذرا. (۱۳۹۹). بررسی تاثیر نقش المان شهری بر هویت فضای شهر. کنفرانس ملی شهرسازی، معماری، عمران و محیط زیست.

کسروی، رضا، منصوری، سیدامیر، و براتی، ناصر. (۱۳۹۹). رویکرد اصالت الوجودی به هویت سیمای شهری. منظر، ۱۲(۵۲)، ۳۸-۴۵.

گودرزی سروش، محمدمهدی، و گودرزی سروش، خلیل. (۱۳۹۲). بازشناسی مفهوم هویت در فضای شهری (نمونه موردی: خیابان بوعلی همدان). مطالعات شهر ایرانی اسلامی، -(۱۱)، ۱۰۱-۱۰۷.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]

لطفی، صدیقه، و محمدی، عبدالحمید. (۱۳۹۱). بررسی ارتباط نمادهای شهری با هویت شهر (مطالعه موردی: شهرگنبدکاووس). جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۲(۲)، ۶۱-۷۰.

منصوری رضا، افراسیابیان شقایق. بازخوانی میراث معاصر تهران و الگویابی برای هویت شهری در معماری و شهرسازی. نقش جهان - مطالعات نظری و فناوری های نوین معماری و شهرسازی. ۱۴۰۲; ۱۳ (۴) :۱۴۷-۱۸۰

نصر، طاهره (سها)، و ماجدی، حمید. (۱۳۹۲). نگاهی به مقوله هویت در شهرسازی. معماری و شهرسازی آرمان شهر، ۵(۱۱)، ۲۶۹-۲۷۷.

نوکار, بهار , کرکه آبادی, زینب و ارغان, عباس . (۱۳۹۷). بررسی تاثیرات کاربری های شهری بر هویت شهر اسلامی (محدوده مورد مطالعه :منطقه یک شهر یزد). مجله آمایش جغرافیایی فضا, ۸(۲۹), ۱۳۳-۱۴۶.

ولی بیگی, مائده و مودت, الیاس . (۱۴۰۳). ارائه راهبردهای طراحی شهری به منظور برندسازی و ارتقاء هویت کالبدی شهرهای جدید (نمونه موردی: شهر جدید صدرا). مطالعات طراحی شهری ایران, ۱(۱), ۹۳-۱۱۶.

یوسف پور محدثه، جمعه پور محمود، خاکساری رفسنجانی علی.(۱۴۰۳) فهم عوامل مؤثر بر شکل‌گیری هویت در شهر جدید پردیس .*مطالعات محیطی هفت حصار. ۱۴۰۳; ۱۳)۴۷: (۱۱۷-۱۳۲.

Ibrahim, A. S. (2024). The Impact of Modern Buildings on Traditional Urban Environments and Urban Identity. *Al-Esraa University College Journal for Engineering Sciences*, *6*(10), 1-16.

Ibrahim, S. S., & Ashour, A. S. (2025). The Impact of the Artistic Dimension on the Identity of the Urban Townscape (Al-Kindi Street as a Case Study). *Journal of Engineering*, *31*(5), 53-74.

K'oyoo, E., & Breed, C. (2023). Capturing landscape identity in the context of urban renewal: The case of Kisumu City, Kenya. *Town and Regional Planning*, *83*, 18-32.

Kumoro, N. B., Apriwan, F., Maghfiroh, L., & Albahri, A. C. (2024). Festival and Urban Identity: A Case Study of the Malang Flower Carnival in Yogyakarta. *Humaniora*, *36*(2), 107-119.

Li, H., Wang, Z., Teo, B. S. X., & Yusoff, S. K. M. (2022). Urban identity as a factor in increasing the urbanization efficiency in China. *Journal of Eastern European and Central Asian Research (JEECAR)*, *9*(4), 581-592.

Lyons, J., & Utych, S. M. (2023). You're not from here!: The consequences of urban and rural identities. *Political Behavior*, *45*(1), 75-101.

Mansour, H. M., Alves, F. B., & da Costa, A. R. (2023). A comprehensive methodological approach for the assessment of urban identity. *Sustainability*, *15*(18), 13350.

Mocca, E. (2022). The urban identity in the global world. A theoretical reflection. *Globalizations*, *19*(8), 1273-1287.

Nikezić, A., Ristić Trajković, J., & Milovanović, A. (2021). Future housing identities: Designing in line with the contemporary sustainable urban lifestyle. *Buildings*, *11*(1), 18.

Qualls, K. (2024). *From ruins to reconstruction: Urban identity in Soviet Sevastopol after World War II*. Academic Studies Press.

Selvi Ünlü, T. (2025). Changing urban identity of a Mediterranean port city: from consistency to fragmentation. International Journal of Urban Sciences, 1-25.

Stepanchuk, A., Salyakhova, M., & Salyakhova, V. (2021). Preserving identity while reorganizing urban spaces. In *E3S Web of conferences* (Vol. 274, p. 01017). EDP Sciences.

[Downloaded from jvfc.ir on 2026-11-18]

[DOI: 10.66224/jvfc.6.4.1]